

Katja Hänninen vas

Toimenpidealoite energiayhtiöiden ylisuurten voittojen hillitsemisestä Energiaviraston valvontamandaattia laajentamalla

Eduskunnalle

Energian hintojen kallistuessa on kehitettävä energiayhtiöiden hintojen valvontaa. Energiavirasto valvoo tällä hetkellä verkkoyhtiöiden siirtomaksuja. Verkkoyhtiöt saavat tehdä vain ns. kohtuullista tuottoa. Virasto antaa valvontapäätöksen, ja ylihinta on kompensoitava asiakkaille siirtomaksuissa. Samanlainen järjestely tulisi ottaa käyttöön energiamarkkinoilla yleisemmin ja pysyvästi. Valvonta ja sanktiot loisivat energiayhtiöille kannustimet pitää tuotto kohtuullisena, jolloin asiakkaat eivät lähtökohtaisesti joutuisi maksamaan ylisuuria maksuja ja palautusjärjestelmä toimisi lähinnä tarkoittamattomien ylisuurien voittojen palauttamisen välineenä.

Vastaavista järjestelyistä on esimerkkejä muista maista. Esimerkiksi Britanniassa toimii valtion valvontaviranomainen Ofgem, joka valvoo kaikkien energiayhtiöiden voittoja. Ofgem voi määrätä tutkintoja, velvoitteita ja sakkoja, mikäli yhtiöt eivät toimi voimassa olevan ohjeistuksen mukaan. Ofgem määrittää hintakaton, joka ottaa huomioon kysynnän ja energian maailmanmarkkinatilanteen. Hintakaton määrittelystä on säädetty laissa.

Energiaviraston mandaattia tulisi laajentaa energian siirtoyhtiöiden valvonnasta koskemaan energian myyntihintoja. Tämä edellyttää Energiaviraston resurssien lisäämistä uusien tehtävien vaatimassa mittakaavassa.

Samalla kun Energiaviraston valvontamandaattia laajennetaan, tulee kohtuullisen voiton kriteereitä tarkastella uudelleen. Sähkömarkkinalain muutokset, joilla on pyritty muun muassa puuttumaan siirtohintojen kohtuuttomaan nousuun, tulivat voimaan 1.8.2021. Muutokset eivät kuitenkaan välttämättä ole riittäviä. Esimerkiksi VATT:n ylijohdajan mukaan Energiaviraston yhtiöille laskemat kohtuullisen tuoton rajat ovat tällä hetkellä hyvin korkealla.

Valvontamandaatin laajentamisen yhteydessä on laskettava kohtuullisen voiton rajaa alemmas ja varmistettava, että verkkoyhtiöiden ja valvonnan piiriin tulevien muiden energiayhtiöiden kirjanpidon tunnuslukujen tulkinnan kriteerit ovat kuluttajien kannalta edulliset. Valvontamallia on muutettava siten, että asiakkailta laskutetaan tulevaisuudessa todellisia kustannuksia paremmin vastaavia siirto- ja kulutushintoja. On myös varmistettava, etteivät yritykset pääse katteettomasti hyötymään kirjanpidon tunnuslukujen tulkinnasta pääomarakennettaan manipuloimalla.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

Toimenpidealoite TPA 87/2022 vp

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Energiaviraston mandaatin laajentamiseksi koskemaan kaikkien energiayhtiöiden tuoton kohtuullisuuden valvontaa, ja samalla kohtuullisen voiton määrittelyn kriteerit tulee tarkistaa.

Helsingissä 31.8.2022

Katja Hänninen vas